

О. В. Мишанич, М. М. Цап

Воєводина

ВОЄВОДИНА (Vojvodina) – автономний край у складі Сербії і Чорногорії. С.-г. центр Балкан. Пл. 21,5 тис. км². Насел. понад 2 млн осіб (2004), серед нац. груп – серби, угорці, чорногорці, румуни, словаки. Тут мешкає бл. 65 % всіх русинів і українців на Балканах – 4635 осіб (2004; складають 0,23 % насел. В.). Поділяється на 3 регіони: [Бачка](#), [Банат](#) і *Срем*. Адм. центр – м. *Нови Сад* (325 тис. осіб, 2004). У 1745 на Балкани прибули перші емігранти з Закарпаття й Пряшівщини та осіли в Бачці, Сремі і Славонії (їхні нащадки кличуть себе русинами). Друга хвиля еміграції відбулася на межі 19–20 ст., це були переселенці з Галичини, що спершу осіли в Боснії та Словенії, а 1945 переїхали до Срему й Бачки (нині називають себе українцями). Нині русини й українці компактно проживають у селах *Руський Керестур*, Коцур, Дюрдьов, містах Вербас, Кула, Нови Сад та ін. – всього бл. 20 тис. осіб. Їхнє нац.-культурне життя зосередж. в Руському Керестурі і Новому Саді, де діють *Руске Народне Просвітне Дружтво* (від 1919), Союз русинів і українців Сербії і Чорногорії (від 1990), філія товариства «Руська матка» (від 1995), Товариство руської мови, літ-ри та культури, Товариство української мови, літ-ри та культури Воєводини; виходять часописи «Заградка» (від 1947), «Шветлосц» (від 1952), «МАК» (від 1972), [«Дзвони»](#) (від 1993), «Українське слово» (від 1997), «Рідне слово» (від 2005). Вид-во «Руске слово» (засн. 1945) друкує бл. 10 назв худож., наук.-популяр. та суспільно-політ. літ-ри щороку, підручники. У Руському Керестурі осідок Апостол. екзархату для греко-католиків у Сербії і Чорногорії (тут побудов. перша церква – 1753; друга – 1792 в Коцурі). Отці Василіяни мають монастир і парафію (засн. 1956) у Кулі, сестри Василіянки – монастирі у Шіді (1920) та Міклошевцях (1936; обидва – Срем); сестри-служебниці Марії Непорочної мають осередки в Коцурі (1915), Руському Керестурі (1927), Дюрдьові (1941), Вербасі (1955), Новому Саді (1956). Воєвод. вікаріат видає «Християнський календар» (від 1969), а також здійснив переклад Біблії русин. мовою. Перша русин. школа постала 1756 в Руському Керестурі (1899–1918 перебувала під уряд. упр. – з угор. мовою викладання), діяла також церк. школа в Коцурі. Після розпаду Австро-Угор. імперії русини відновили свої школи. 1923 священник [Г. Костельник](#) видав граматику русин. мови. 1972 вчитель Є. Кулеба викладав укр. мову і видавав дит. ж. «Соловейко» (усього 2 номери) в Кулі. Нині у Новосад. університеті діє каф. русинської мови й літ-ри, викладачі якої видали «Словнік сербско-руски» (т. 1–2, Београд, 1995), «Историю рускей литературы» Ю. Тамаша (Београд, 1997), від 1975 виходить наук.

щорічник «Studia Ruthenica» (до 1988 – «Творчосц»). Друк. продукція русинів В. видається переважно русинською мовою, що кодифікована 1919 як літературна, паралельно вживають також укр. літ. мову. 1970 засн. самодіял. театр ім. Дяді (нині Руський нар. театр «Петро Ризнич-Дядя»), що ставить п'єси й укр. авторів. В Україні вийшли твори русин. письменників В. в укр. перекладі С. *Панька* і П. *Скунця* – зб. оповідань «Там, коло Дунаю...» (Уж., 1976) і антологія русин. та укр. поезії Югославії «Ми тут не гості...» (Уж., 1997). Під час громадян. (сербсько-хорват.) війни поч. 1990-х рр. українців, русинів і хорватів мобілізували до федерал. армії (де більшість становили серби), хто відмовлявся, розстрілювали; діячі Союзу русинів і українців Югославії, що виступили з протестами, згодом зазнали репресій.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Лабош Ф. *История Русиных Бачкей, Сриму и Славонии (1745–1918)*. Вуковар, 1979;
2. Латяк Д. «Руске слово» (1945–1985). Нови Сад, 1985;
3. Библиография Руснацох у Югославиі. Нови Сад, 1989;
4. Тамаш Ю. *Руски Керестур: Літопис и история (1745–1991)*. Руски Керестур, 1992;
5. *Yugoslavia's Ukrainians suffer // Ukrainian Weekly. Jersey City, 1992, 26 Jan.; Deported Ukrainians and Ruthenians Report Murder, Torture, and Labour Camps // America. Philadelphia, 1992, 30 April; Ch. Guly. Hundreds of Ukrainians Bosnians Killed in War // Ukrainian Weekly. 1992, 30 Aug.; Хромиш В. Трагічні події у колишній Югославії і доля українців // Свобода. 1992, 1–3 верес.;*
6. Латяк Д. *Дваец пейц роки АРТ-РНТ «Дядя» (1970–1995)*. Нови Сад, 1995;
7. *Руснаци (1745–1995): Зб. роботох*. Нови Сад, 1996;
8. Жирош М. *Бачванско-сримски Руснаци дома и у швецe (1745–1991)*. Т. 1–2. Нови Сад, 1997.

Бібліографічний опис:

Воєводина / О. В. Мишанич, М. М. Цап // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-27364>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).